

Budapest

VIII., József-körút 29.

KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HAVILAPJA.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-én.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Kisfaludi Puha József*, *Fábián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszerelő, *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

- Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,
- baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« című havilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

Egyesületünk helyisége f. é. augusztus 1-től VII., Kertész-utca 41. sz. alatt lesz.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Felkérjük tagjainkat, hogy az egyesületi tagságból kifolyó ügyeiket mindenkor *az egyesület czimére*, ne pedig az egyesület egyik vagy másik alkalmazottjának, vagy az elnöknek nevére czimezzék, mert az ebből esetleg származó késedelmekért az egyesület vezetősége semmiféle felelőséget nem vállal.

Olvasóinkhoz.

Egyesületünk elnöke Dr. Luby Gyula lemondott állásáról. Ez a tény nem meglepő azokra nézve, akik a múlt közgyűlésen részt vettek. Az elnöknek állása már hónapok előtt tarthatatlanná vált, midőn az egyesület vezető emberei a kezelésnek költséges volta miatt felszólaltak és az elnököt nagyobb takarékosagra intették.

Az elnöknek rideg, visszautasító viselkedése méginkább szította az elkeseredést, midőn pedig minden panasz daczára a régi állapotok megmaradtak, nem is lehetett mást várni, mint azt, hogy az elnök iránti bizalom teljesen elenyészzen.

A május hóban tartott közgyűlésen már alig akadt ember, ki az elnök mellett foglalt állást, míg a tagok összessége elkeseredetten ostromolta őt azokért a hibákért, melyek az ő vezetése alatt történtek.

Nagyon is érezhető volt már akkor, hogy az elnöknek nincs többé maradása, daczára annak, hogy utólag az igazgatóságnak és a választmánynak összes javaslatait elfogadta. A hatalom kiesett a kezéből és a közgyűlés által kirendelt ügyvezető már az új irányba terelte az egyesület működését. Szerkesztőség be lett kebelezve az egyesületbe, a rengeteg kiadásokkal fentartott heti lap egyesületi közlönynyé alakult át és csak havonként egyszer jelenik meg, ami nagy megtakarításokkal jár a tagok javára. A felesleges alkalmazottak el lettek bocsájtva, a többiek fizetése szabályozva és minden további szükségtelen kiadások kiküszöbölve.

Mindez azonban már az elnök nélkül történt, mert ő nem tudott vagy tán nem is akart az új rendszerbe beleilleszkedni, daczára annak, hogy a múlt közgyűlés után mód adatott neki erre, ellenkezőleg az egyesület ügyei azontul is teljesen hidegen hagyták.

Ez a két felfogás mind élesebb ellentéteket teremtett és elkövetkezett az idő, hogy a régi rendszer képviselőjének félre kellett állani. Az elnök folyó hó 7-én az ügyvezetőhöz intézett levélben tudatta lemondását, melyet az igazgatóság és a választmány együttes ülésen tudomásul vett.

Ha mint emberről kell szólnom, akkor csak azt mondhatom róla, hogy nagy képessége vezetésre teremtette volna, ha jószívűségének határt tudott volna szabni. Mert csak ez a tulajdonsága hozta őt ellentétbe az egyesület érdekeivel és azon vezető férfiakkal, akik a hibákat felismerve, őt idejekorán figyelmeztették rájuk. Sokan, akiket nem ismert, visszaéltek a jószágával, akikben feltétlenül bízott, az ő felelősége mögé bujva saját érdekeikért dolgoztak, nem pedig az egyesületért és ezért kellett azokat eltávolítani az egyesületi tisztviselők kötelékéből.

Azon több oldalról felmerült híresztelés, mintha az egyesület volt elnöke sajátjából nagyobb összegeket áldozott volna egyesületünkre, nem felel meg a valóságnak, ellenkezőleg a volt elnökünknek az egyesület érdekében kifejtett munkálkodása megfelelő hasznot hozott, mely tény a könyvek teljesen igazolnak.

Ez a tiszta igazság. Ez volt az utolsó felvonása annak a nagy harcznak, mely hónapok előtt a helyzet orvoslása végett megindult és most bevégeződött. Az egyesület érdekei győztek, vagyona gyarapodott és most már oly jövőnek nézünk elébe, mely mindnyájunk boldogulását biztosítja. T. V.

Figyelmeztetjük lapelőfizetőinket, hogy az előfizetési díjakat pontosan és előre beküldeni sziveskedjenek, nehogy esetleges baleset esetén ezen késedelem kárukra váljék, amennyiben csak azon előfizetőinket biztosíthatjuk, kik az előfizetési díjakat pontosan beküldötték.

Jegyzőkönyv

az 1903. évi július hó 9-én tartott egyesületi képviselői ülésről.

Jelen voltak:

Horváth István, Vécsey Frigyes és Puha József igazgatók; *Turtsányi Vilmos* ügyvezető; *Ellbogen Ferencz* választm. elnök, *Kaczér Árpád* választm. alelnök, *Horváth János, Tóth Sándor, Bródy Lajos* ügyész; *Beller János, Székely Nándor, Veres Adám, Brutofszky István, Markovits Bálint, Gróf Géza, Sternthal József, Kadiera Nándor, Leránt Imre, Krokuska József* és *Beck György* választmányi tagok.

Turtsányi Vilmos egyesületi ügyvezető ajánlatára *Vécsey Frigyes* igazgató, mint elnök megnyitja az ülést és a jegyzőkönyv hitelesítésére *Horváth István* egyesületi igazgatót és *Ellbogen Ferencz* választm. elnököt kéri fel. Ezek után átadja a szót *Turtsányi Vilmos* ügyvezetőnek.

Turtsányi Vilmos ügyvezető elmondja, hogy ezen ülés egybehívására az adta az indító okot, hogy egyesületünk elnöke, a ki ezt az egyesületet létesítette, munkálkodott és fáradozott annak a megerősítésén és azt életképessé tette, ezen állásáról váratlanul lemondott. Nem akarja a legutóbb lefolyt dolgokat újra feleleveníteni, mert nem tartja helyesnek, sem pedig illőnek, hogy — még ha jogos volna is — bírálatot mondjunk a multakról. Nem pedig azért, mert mérlegelve azt a nagy erkölcsi hasznot, melyet ez az egyesület mai napig elért, nem lehet szembe állítani azokkal a fogyatkozásokkal, melyek a vezetőség köpönyege alatt, mások hanyagsága folytán, az egyesület belső életébe beférkőztek.

Minden egyesület életében vannak visszasságok, és itt is csak az történt, a mi az emberi gyarlóság kifolyása. Mindamellett nem lehet eltagadni azokat az érdemeket, melyeket egyesületünk eddigi elnöke szerzett magának az által, hogy tisztán a szegény emberek gyámolítására alapított egyesületünket életképessé tette és a jövőt biztosította számára.

Indokolt lemondásából nekünk nem szabad semmi mást kimagyarázni, mint a mi benne van. Ezt tiltja a mult, mely szemünk előtt áll, de tiltja, ezt az a jó érzés is, mely az emberi hiányokat, a szerzett érdemeknek alája helyezi. Mert bármint

vélekedjenek egyesek, azt, ha igazságosak akarunk lenni, mindnyájunknak ki kell mondani, hogy Elnökünk tőle telhetőleg minden igyekezetével egyesületünk felvirágozását tartotta szem előtt. Hogy a változott viszonyokba nem tudott beleilleszkedni, ez nem hibának, hanem erénynek tekintendő, mert a mint ő engedett mások meggyőződésének és itt hagyott bennünket, úgy legelső kötelességünk nekünk is az ő meggyőződését tisztelettel fogadni, becsülni és megnyugodni benne. Ez a szóló felfogása és kéri a jelenlevőket, hogy ezekhez semmi további fejtegetéseket ne fűzzenek, mert meg sem engedhető, hogy bárki, már az ildomosságra való tekintettel is, ezt vita tárgyává tegye.

Ennek folytán tehát szóló felkéri a jelenlevőket, hogy egyesületünk elnökének lemondását sajnálattal tudomásul vegyék azzal, hogy kéresek fel arra, miszerint az egyesületet a jövőben is támogassa.

A közös ülés mindezeket tudomásul veszi és elhatározza, hogy az egyesület elnökének eddigi működéseért köszönet szavaztassék és felkéressék arra, hogy továbbra is az egyesület érdekében tőle telhetőleg közreműködjek és ne vonja el további pártfogását.

Turtsányi Vilmos felkéri a jelenlevőket, hogy a folyó ügyek vezetésével az ügyvezetőt bizza meg, és az igazgatóság együttesen gyakorolja máskülönben alapszabályszerű jogait az egyesület felett.

Az ülés ezt a javaslatot egyhangulag magáévá teszi.

Turtsányi Vilmos ügyvezető felkéri az ülésen megjelenteket, hogy ezen állapot mindaddig fenntartassék, míg az alapszabályok szentesítése visszaérkezik és így azután egybehívandó rendkívüli közgyűlés által végleges megoldás érhető el.

Az ülés egyhangulag elfogadja a javaslatot.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Kmf.

Hitelesítik:

Vécsey s. k.
elnök.

Horváth István s. k. Ellbogen Ferencz s. k.

Turtsányi Vilmos s. k.
ügyvezető.

Felhívás.

A folyó évi május 24-én tartott közgyűlésünkön módosított alapszabályaink értelmében a szerkesztőség önálló hatásköre megszűnván, az egyesület tagjait érdeklő összes ügyek (percek) önálló folytatás végett nekem adattak át.

Felhívom ennélfogva azon t. tag urakat, kik ügyeiket folytatni kívánják, hogy azt velem levelező lapon saját érdekökben mielőbb tudatni sziveskedjenek.

Budapest, 1903. június 26-án.

Bródy Lajos

ügyvéd,

a »Kitartás« egyesület ügyésze.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 24. számában kimutatott segélyösszeg 60.050 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 24. számában kimutatott segélyösszeg 20.856 korona 66 fillér.

Ujabb segélyek:

2633. Beregszászi Pál, mozd. fűtő, Budapest, baleset által bekövetkezett halála után 2000 kor.

A legszigorubb és leghosszabb telek földrészünkön.

Az idei elég szigorú tél alkalmat szolgáltat nekünk arra, hogy az Európában századok hosszú során keresztül észlelt szigorú vagy szokatlan tartós telek rövid krónikáját összeállítsuk.

Adataink messze, a keresztyén időszámítást megelőző római korba vezetnek vissza. Rómában Krisztus születése előtt a 271-ik évben a hó 40 napon át szakadatlanul esett a Forumon s rendkívüli vastagsága jéglepellet borította be Itália földét, ami pedig a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. A Tiberis egészen befagyott s a fák és állatok a roppant hidegben halomra pusztultak el.

358-ban Krisztus születése után Juliánus császár leírása szerint Párisban melyet ő »kedves Lutetiajának« (Lutetia Parisiorum, Páris hajdankori neve) nevez, oly nagy hideg uralkodott, mely a még akkor ismeretlen Szibéria leghosszabb telével is versenyezhetett volna. — 359-ben a jég egészen ellepte a Fekete-tengert, valamint a thrák Bosporust is.

A »Chronique de Saint-Denys« (Szt.-denisi krónika) szerint az 544. és 547-iki telek Franciaországban oly szigorúak voltak, hogy a hideg miatt elkényszeredett madarakat pusztán kézzel is meg lehetett fogni. Ugyane krónikában olvassuk, hogy 593, 763, 859 és 874 telei hasonlóképpen igen hidegek voltak s nyomukban éhhalál és mindenféle járványok pusztították Európa jó nagy részét. Franciaország lakosságának egyharmada elpusztult a roppant hideg által okozott nagy szükség miatt. A hó akkora volt, hogy az erdők egészen járhatatlannokká lettek miatta, úgy hogy tüzelőfát lehetetlen volt azokból szerezni.

Hogy pár évszázaddal ismét visszafelé menjünk, 508-ban Anglia folyói teljes két hónapon át voltak befagyva. 558-ban a Fekete-tenger 20 napig volt jéggel borítva. 763-ban iszonyú hideg uralkodott az egész keleten; a Fekete-tenger 30 ölnyi mélyen volt befagyva. (Ez kissé hihetetlennek hangzik, de a krónikában így van följegyezve.)

821-ben Európa főbb folyói: a Duna, Elbe, Rajna és Szajna egy egész hónapig álltak a jég lánczai alatt. 874-ben a Bosporuson száraz lábbal kelhettek át. 991, 1044, 1124 és 1225-ben roppant hidegek

Olasz- és Franciaországnak máskülönben tavaszi szelidségű tájain. 1068-ban Angolországban a fagy iszonyú éhséget idézett elő. Az emberek kénytelenek voltak kutya-, ló-, sőt még emberhúst is enni, olyanokét, kiket minden lépten-nyomon részint az éhhalál, részint a borzasztó hideg pusztított el.

1076-tól 1077 ig a fagy négy hónapon át tartott Franciaországban és a föld minden terméke tönkrement. 1124-ben az angolnak kimenekültek Brabant befagyott mocsáraitól s a csürökbe és gabonatarakba rejtőztek, hol szintén elérte őket a hideg és tömegesen pusztultak el.

Türhetetlen hidegek jelzik az 1133., 1210., 1234., 1316. és 1323-ik évi teleket is. Az utóbbi alatt a Földközi-tengert egészen elborították az uszó jégdarabok, 1325-ben Franciaországnak borzasztó hideget kellett kiállnia. 1405-ben szintén kegyetlen hideg volt, Tamerlán ekkor ment Khina ellen s a nagy hidegben katonáinak, lovainak és tevéinek jó nagy részét elveszítette. 1407. telén rendkívüli hideg Franciaországban. 1408-ban az úgynevezett »nagy tél« alatt egész Európában nagy pusztulás volt; északon a farkasok az emberi lakokat is megtámadták. 1420-ban Páris oly nagy hideg látogatta meg, hogy lakosságának egyrésze beleveszett; az éhes farkasok egészen a külvárosokig nyomultak be s a hullákat kezdték fölászni. A szegény lakosok a pusztító éhhalál megszámlálhatatlan kinszenvedéseinek alá vetve, a szemétdombokon kerestek enni valót. 1433-ban és 1434-ben azelőtt hallatlan hideg dühöngött Európa-szerte. Párisban a fagy december 13-án kezdődött s februárig szakadatlanul tartott. A hó 40 napig folytonosan esett éjjel-nappal.

1458-ban, 1468-ban és 1469-ben roppant hideg volt Francia- és Németországban. Az utóbbi évben a bort fejszével vagdalták szét s fonttal mérték. 1464-ben szintén rendkívüli nagy hideg volt, főleg Franciaországban. 1570-ben Francia-, Német- és Angolországban a hideg három teljes hónapig tartott. A Provenceban és Languedocban a gyümölcsfák mind elfagytak. 1595-ben ismét roppant hidegek Párisban.

A tél 1607—8-ban ismét borzasztó hideg volt s februárig tartott; ezt is jó sokáig »nagy télnek« nevezték. Számatalan utas fagyott meg utközben. A bor mig az urvacorát kiosztották, a kelyhekben jéggé fagyott. Párisban az élelmiszer annyira meg-

apadt, mint az utóbbi porosz-francia háború alatt. A Szajná t oly vastag jégréteg borította, hogy terhes kocsikkal is átmehtek rajta. 1657-ben Európa folyói és álló vizei mind befagytak, úgy hogy X-ik Károly svéd király a Kis-Belt nevű tengerszoroson egész hadseregével átkelhetett a jégen, sőt ami több, Olaszországban a Tiberis is kocsikkal járhattak keresztül. 1683-ban hosszú, hideg, sőt igen szigorú tél uralkodott egész Európában. A Themze Londonnál befagyott annyira, hogy vásárt is tarthattak a jég hátán. Franciaországban Tours környékén a lakosság egyharmad része vagy megfagyott, vagy éhen halt. A fagy 13 hétig tartott.

Az 1709-ik év gyász és nyomor éve volt egész Európában. Párisban az élelmi szereknek ára sem volt többé. Versailles-ben a fejedelmi asztalokon zabkenyerek álltak s minthogy a vizet és bort lehetetlen volt folyó állapotban megtartani, sok helyen az urvacsorát sem lehetett kiosztani 1735-ben iszonyú hideg volt egész Európában s Ázsia nagy részében.

1740-ben szokatlan hideg Oroszországban. Szt.-Pétervárt egy 51 láb hosszú és 17 láb széles palotát építettek a Néva jégéből. A palota körül hat rendes alaku és szerkezetű ágyut s két mozsárágyut állítottak föl, melyek hasonlóan jégből készültek. Az ágyukat megtöltötték rendszeren lóporral és hat fontos golyókkal s mikor elsütötték, az egyik vasgolyó 60 lépésnyi távolságból egy két hüvelyk vastag érclemezt keresztül szakított. Az ágyu nem repedt szét, noha csak négy hüvelyk vastagságú volt. Legalább Tissandier Gaston »Histoire de l'Air« (»A levegő története«) című munkájában így beszél e hihetetlennek látszó eseményt.

1783-ban a fagy Párisban két hónapon át szakadatlanul tartott. XVI-ik Lajos az utcákon hatalmas tüzeket rakatott, hogy a szegény embereknek legyen minél melegedniök. Ezek haláljuk jeléül a király hasonlatosságára óriási szobrot készítettek hóból.

1788—89-ben a hideg azelőtt alig tapasztalt fokra emelkedett. A fagy november 30-án kezdődött s a hőmérő higánya csakhamar 18 R. fokra süllyedt a fagypontra alá. Versaillesban a hideg pár nappal előbb állt be mint Párisban. A folyók és csatornák 10—12 hüvelyknyi vastag jéggel voltak borítva és a párisi korcsolyázóknak ugyancsak feljött a napjuk. XVI-ik Lajos maga ment jó példával elől a korcsolyázók közt, míg végre egy fiatal ember szerencsétlen esése következtében a nyaktörő mulatságot betiltotta. Egyébaránt az említett évben a hideg nem csupán Franciaországban, hanem egész Európában szokatlanul nagy volt. A bor a pinczékben s a víz a legmélyebb kutakban is jéggé fagyott. Róma és Konstantinápoly utcái több hétig hóval voltak belepve.

Roppant hidegek voltak még, melyekre a most élő vén emberek is jól emlékezhetnek, 1812-ben, a mely év I. Napoleonra és a francia seregére nézve Oroszországban oly végzetes vala, továbbá 1820-ban, mikor a hó bőven hullott még Flórenczben és Rómában is; 1829—30-ban, mikor a múlt századnak legkorábban beköszöntött, legkésőbbben távozott és egyik leghidegebb tele volt; végül 1840-ben, 1844-ben 1846-ban, 1848—49-ben (akkori honvédeink maig is emlegetik) és 1854-ben, 1879, 1885, és 1894-ben.

A mienknél magasabban fekvő tájakon a telek is természetesen sokkal hidegebbek. Hanem azért

a szélességi fokok magasabb vagy alacsonyabb voltak nem mindig tekinthetjük biztos mérvalapul a különböző vidékek hidegségi fokának megközelítő meghatározásánál. Például az 1834 és 1835. közötti télen, mely nálunk Európában meglehetősen enyhe volt, Észak-Amerikában rendkívül nagy hideg uralkodott. Új-York, Boston s a többi tengerparti városok kikötői egészen be voltak fagyva. Január 4-én a jégmezővé vált Potomack folyón (Washington mellett) kocsik közlekedtek, holott ez a vidék egyenlő szélességi fok alatt fekszik Spanyolországgal és Portugállal!

A sarkvidéki tartományokban a hőmérsék nem ritkán oly alacsony fokra süllyed alá, hogy a higany (kéneső) kalapálhatóvá fagy. Parry kapitány tudósítása szerint Melville szigetén a higany tizenkét hónap közül ötben tömörre van fagyva. S e roppant hideget az ember mégis baj nélkül tudja kiállani. Parry, Ross és Hayes iratait olvasva, megtudhatjuk, hogy az ember, természetesen meleg bundájú bőrökbe burkolózva, bátran járhat-kelhet e nagy hidegben, vadászhat a jégmezőkön és eszkimó kutyáktól vont szánakon anélkül, hogy a higany sorsára jutna. A legnagyobb hideg is csak olyankor válik tűrhetetlenné, mikor a levegő nyugalalmát csipős hideg légáramlatok zavarják meg.

A rózsza Keleten.

Dionysos Anthios, a »virágos«, a helleneknél a bor, élőfák és virágok istene volt, ki majo Phyllisben, a virágok birodalmában, majd a rózsákkal bővelkedő Pangaeonban, majd meg Macedonia és Thraczia rózsáligeteiben lakott. Mielőtt virágai lettek volna, repkénynyel koszoruzta meg magát s csak Indiából visszatérte után diszította fel őt Aphrodite viráglüzérrel. A régi görögök nagy kedvelői voltak Flora istennő kedves szülötteinek, a virágoknak, s őseik e virágkedvelése a mostani görögökre is átszállott. Valamennyi virág között a rózsának van a legnagyobb jelentősége s illatát a legnemesebbnek tartják. Az arabok már Krisztus születése után az 1000-ik évben rózsavizet készítettek illatos leveleiből; a keresztyén templomokat, mielőtt mecsetekké változtatták volna át, rózsavizet öntözték meg. Szaladin 500 tevé hátán küldött rózsavizet, hogy Omar mecsetjét, melyet a keresztes vitézek keresztyén templommá alakították át, kellően kitisztogathassák vele; II. Mahomed szultán pedig több ezer oka rózsavizet mosatta ki a konstantinápolyi Zsófia-templomot, mielőtt azt a próféta tiszteletere szentelték volna. Ázsia több vidékének lakói ruháikat és lakszobáikat, a perzsák meg az utakat és utcákat is rózsavizet öntözik meg és a lakásukba lépő idegenre a szívesen látás jeléül szintén rózsavizet locsolnak. A joniai szigetek lakói közelebbről is azzal öntözték meg a görög katonákat, mikor ezek a szigetnek Görögországhoz történt csatolása után ott megjelentek. Indiának egyik hatalmas szultánjának kertjében egy víztartót színültig töltetett meg rózsavizet s apró zsilipeken át az egész kertbe szétvezettette azt, hogy a kertben üdítő rózsairat áradjon szét.

A rózsaoajat már Homér a legfinomabb olajok közé sorolta, melylyel Aphrodite a Patroklos holttestét bebalzsamozta. De a régiek rózsaoaja nem a most használatban lévő illó (aetherikus) rózsaoaj volt,

mert azt a rózsaleveleknek valami kövér olajjal tör-tént összefüllesztéséből állították elő. Készítési mód-ját Plinius római természettudós írta le kimerítően.

A keletiek legfinomabb cukrárszkészítményei közé tartozik az ugynevezett rózsacukor (Rhodo-saccharum), melyet úgy állítanak elő, hogy a friss rózsaleveleket forró cukorszörppel összekavarják; tehát valami befőtt-féle készítmény az, melyben a rózsalevelek majdnem épen maradnak meg. E nya-lánksággal főleg az idegen látogatókat vendéglik meg s vízzel föleresztve szokták kanalazni. Az áprilban virágzó Rosa centifoliának némi gyöngye tisztító ereje van, s ezért az áprilisi rózsával készített befőttet a keletiek reggelenként kellemes házi orvosszer gyanánt szokták bevenni. Régebben a rózsacukrot tüdő- és szájbetegségekben hathatós gyógyszernek tartották.

A kelet egyik legkedveltebb illatszere, a rózsae-czet (Rhodoxidon), mint neve is mutatja, szintén a rózsából készül. Ez illatszerből tavasszal egész évre valót készítenek s részint saláta mellé, részint betegségekben és ájulásoknál erősítő és izgató szerül használják. Rózsából készült ragtapaszokat női be-tegségek ellen majd mindenütt használnak keleten. A kissé vasosabb keleti nők kanálszámra szedik be a rózsaeacetet, hogy az elhizástól megóvják magu-kat s ábrándos, ugynevezett érdekes arczzint kapjanak tőle. Ezt a szert főleg az utóbb említett célra nálunk, a műveltebb nyugoti országokban is gyakran hasz-nálják, minek aztán nyugoton is épen úgy, mint keleten hosszas és kínos betegség szokott lenni a következőse.

VEGYES KÖZLEMENYEK.

Salamon temploma. Az ángolok egy idő óta sokat foglalkoznak Palestinával és annak régiségeivel. A »szent föld« átvizsgálásra külön társulatuk és pénzalapjuk (Palestine Exploration Fund) van és e társulat a zsidók egykori hazájának sok nevezetes pontját megvizsgálta és leírta már. Közlebről Sala-mon király nagyszerű templomáról két angol lapban is jelent meg érdekes közlemény. Az egyik lap, az »Edinburgh Review« cikkéből olvassuk, hogy nagy-ságra nézve csakis Egyiptom legnagyobb guláját lehet Salamon templomához hasonlítani. A nagy gula (Kheops gulája) kétségtelenül sokkal több emberi munkát igényelt, míg a Moriah-hegyen mintegy a természet maga hívta föl az embert valami nagyszerű épületnek oda helyezésére. A nagy gula épületének nagysága úgy viszonylik ama szikláéhoz, melyen Salamon temploma állt, mint az öt a kilenczhez, ha e sziklát a templom öt kettős kapujának küszöbétől kezdve számítjuk. Ha pedig az összehasonlítást odáig terjesztjük ki, a hol a templom falainak legalsó alapjait a sziklába vágták és lerakták, akkor a templom tömege háromszorta nagyobb a Kheops gulájáénál. A kőmives munkának köbtartalma leg-feljebb tizedrész-annyi a Salamon templománál, mint a legnagyobb gulánál, de a szikla, melyen a templom állt, keresztül-kasul volt lyukgatva szobákkal és folyosókkal és a dél felé alá ereszkedő oldal oly nagyszerű boltívekkel és oszlopcsarnokokkal volt diszítve, a milyenhez hasonlót Gizeh romjai között hiába keresnénk. A templom keleti falának hossza

kétakkora volt, mint a nagy gula bármely oldaláé. Magassága pedig a sziklába vágott alaptól kezdve a déli szögletnél s az északi szöglet közelében majd-nem harmadrész akkora volt, mint a Kheops épületéé. Ha e 152 lábnyi magas szilárd kőfalhoz a Kedron patak ágyáig aláereszkedő 114 láb magas sziklafalat is oda számítjuk s a templom tetőzetének 160 lábnyi magasságát is hozzáadjuk, 455 lábnyi összes magas-ságot nyerünk, mely csak 59 lábbal kevesebb, mint a nagy guláé. A templom keleti falának felülete kétszerte nagyobb a gula bármelyik oldaláénál. Így tehát a jeruzsálemi fényes imaház nagysága a világ valamennyi más templomáét jóval felülmulta. A Colosseum nagyságával bíró hatalmas szinkörök a templom falain belül kényelmesen elfértek volna s még úgy is maradt volna elég hely. Ugy számítják, hogy a templomban, mikor egészen tele volt, 210,000 ember fért el. Mikor az érczből készült oltár helyét, hol annak hozzávetőleges számításal állnia kellett, gondosan kutatták, egy készüléket fedeztek föl, mely a templomban égő szent tüzekhez folytonosan fris levegőt hajtott; a készülék oly czélszerű és ügyes volt, melynél jobbat és alkalmasabbat, mint az emli-tett lap közleményének írója véli, azóta sem találtak fel. A rabbinus írók, midőn e készülékről szólnak, egyszersmind fölemlítik ama csodaszerű és természet-fölöttinek látszó tüneményt is, hogy míg a templom első (Salamon által emeltetett) épülete megvolt, nem-volt, nemcsak hogy éjjel-nappal három tűz égett kiolthatatlanul a nagy oltár talaján (hihetőleg naphta-forrás volt a közelben valahol), hanem, hogy bárminő időjárás avagy légáramlat uralkodott is, a füst onnan mindig egyenesen szállt föl 'az ég felé. A templom sem négyszögű, sem hosszakus egyenszögű, hanem trapezoid (ferdélyded) alaku volt; e körül-ményt a legújabb kutatások és felmérések derítették ki. Az északi és déli oldalak a délvonal irányának feleltek meg. A keleti és nyugoti oldalak nem tartot-ták meg egészen a keleti és nyugoti irányt, hanem 10 fokkal és 9 perczczel északkelet felé hajlottak el. Ez irány ama pontnak felelt meg, a hol a nap fölkelőben volt azon a reggelen, mikor a templom építését megkezdették.

Drága borok. A legdrágább és legfinomabb rajnai borok Bréma város tanácsháza alatti pinczé-ben vannak. A legöregebb és »rózsa« nevet viselő bor az 1624-dik évből származik. Ezenkívül igen jeles bor tartatik 12 nagyobb hordóban, a mely hordók a 12 apostol szerint vannak elnevezve. Igen feltűnő e hordók közt, hogy az iskarioti Judás tar-talmazza a legfinomabb nektárt. A rózsabor 1624-ben csak 60 tallért ért, oxhoctját számítva; ha 1624-től a tőkét, a kamatot és a kamatok kamatját össze-számítjuk, a melyeket e bor magában foglal ekko-raig, ekkor kiderül, hogy e bor (t. i. egy oxhoct) 8600 millió forintot képvisel, s annak minden egyes cseppje 4000 tallért érhetne. Ezen borból a német költők királya 1823. auguszt. 20-kán 12 palaczkkal kapott ajándékba, a mi igazán méltó ajándék volt a nektárral szellemileg foglalkozó Goethének! Egyéb-iránt ne csodálkozzunk igen a magas áron, mert a rózsabornak cseppje rendesen egy arannyal szo-kott ma is fizettetni. Ily áron vett a német császár ügynöke is nemrég Brémában rózsabort.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A rejtelmes sziget.

Regény. Irta: Verne Gyula, átdolgozta: Szász Károly.

(Folytatás.)

Október 10-én a hajó annyira készen állt, hogy vizre lehetett bocsátani. Pencroff nem ok nélkül gyönyörködött s büszkélkedett művében. S a társaság őt egyhangulag kapitánynak nevezte ki a hajóra, melyet — a kapitány keresztnevéről — Bonaventurának kereszteltek.

Másnap mindjárt egy kisebbszerű utazási kísérletet tettek a partok körül, a Bonaventurával. Mihelyt a dagály árja fölemelte, azonnal látni való volt, hogy tökéletesen jól tartja magát a vizen. Az idő is kedvező volt. Szelid szél duzzasztotta a kifeszült vitorlát s a hajó könnyedén haladt a partok hosszában.

— Hiszi-e most Cyrus ur, — mondá Pencroff, — hogy hajónk nagyobb utat is kiállana?

— Micsoda utat?

— No, hát a tábor szigetére.

— De mi sürget oda menni, mikor ott semmit sem találsz?

— Ki tudja? Kíváncsi vagyok reá. Kétkedik ön, hogy a Bonaventura kiállja az utat?

— Szükségből rábizhatnók magunkat; de szükség nélkül miért kockáztatnók. Nem nagy ut ugyan de mégis támadhat vihar, mely a hajót sem a Táborra nem viszi, sem a Lincolnra vissza nem bocsátja, hanem kilöki a végtelen tengerre, akkor aztán mi lesz belőle?

— Vihartól a szép évszakban már nem lehet félni.

— Valószínű, hogy nem; de mégsem bizonyos.

— Aztán a hajó oly könnyen kormányozható, hogy két ember tökéletesen elég neki.

Pencroff valóban nem akarta, hogy az egész telep részt vegyen a tábor-szigeti fölfedező utazásban. Ő csak Harbertet akarta magával vinni, kinek szintén nagy kedve volt az utazásra.

Cyrus azonban hallani sem akart róla. S csak egy váratlan eset nyomta le a mérleget, a vállalkozás javára.

Nyolczadik fejezet.

Egy váratlan okmány. Az indulás. A Tábor-szigete. Az elhagyott lak.

A mint a hajón még a partok körül czirkáltak, — mig Pencroff Cyrussal vitakozott, — Harbert a hajó orrában állva egyszerre fölkiáltott.

— Vigyázz, Pencroff — lassan!

— Mi a baj? — szólt vissza Pencroff.

— Talán sziklába akadunk? — kérdé a mérnök, mert sziklás volt a part környéke.

— Nem, nem, várjanak csak, mindjárt! — felelt Harbert, s e perczen a hajó oldalán kihajolva, jobbjaival a vízbe nyult — és egy karcsu nyaku üveget huzott ki a hullámokból!

— Üveg palaczk! — kiálták mindnyájan.

A palaczk gondosan be volt dugaszolva. Smith Cyrus szóltanul törte el a nyakát, egy kis darab papírt vett ki belőle s ezt olvasta le róla;

»Hajótörést szenvedtünk . . . Tábor sziget: Hosszuság 153° Déli szélesség 37° 11'.

Ez lefegyverezte a Smith Cyrus ellenvetéseit. Most már ő maga sürgette az indulást a Bonaventurával a Tábor szigetéhez.

— Holnap mindjárt indulnod kell.

— S mehetek vele én is? — kérdé Harbert.

— Isten neki, nem ellenkezem tovább!

Az egyszerűen, de szabatosan fogalmazott okmányból két tény világos volt; az egyik, hogy a ki írta, tájékozott ember volt a tengerészi és földrajzi dolgokban, mert a Tábor-szigete fekvését egészen helyesen határozta meg; a másik, hogy angol vagy amerikai ember volt, mivel a tudósítás angolul volt írva.

Két olyan ok, hogy a lincoln-szigetiek minden késedelem nélkül siessenek segélyére. Ha ugyan nem késő még; mert az okmányon nem lévén kelet, sem a hajótörés ideje megemlítve, nem lehetett tudni, mostanában vagy talán évek előtt történt-e a szerencsétlenség, melyet hírül adott.

A Bonaventura kormányzására két ember tökéletesen elegendő levén, először ugy is volt, hogy csak Pencroff és Harbert mennek; de Spilettben fölbredt a hírlapíró s tudósító és követelte, hogy ő is részt vegyen a kirándulásban. Nem volt rá ok, a miért ezt tőle megtagadják, s így hárman indultak, utnak.

Október 11-ikén történvén az indulás, a legkedvezőbb széllel, bizton lehetett számítani, hogy másfél nap alatt oda érnek, s így már 13-án minden esetre célznál lesznek. Három napot a szigeten időzésre, kettőt a visszautazásra számítva, október 17-én ismét a Lincolnon lehettek. Mindamellet, kedvezőtlen eshetőségekre való számításból, egy helyett két heti eleséget vittek magokkal.

A szél egyenesen délnyugoti irányban hajtotta a hajót, s pár óra mulva a sziget csak a vízből kiemelkedő zöld bokornak látszott, melyek tetején a Franklin-hegy magaslott ki. A kormányzás nagy fáradságot nem kívánt, s Pencroff és Harbert föl-váltva könnyen elvégezték; Spilett majd az egyikkel, majd a másikkal beszélgetett, vagy időtöltésből felváltotta őket s maga ült a kormányhoz. Vigan haladtak.

A tenger tökéletesen elhagyott volt. A legkisebb szigetnek, vagy hajónak sem látszott árnyéka sem; egy-egy albatrosz vagy fregatmadár repült fel olykor-olykor; más élő teremtes nem járt a Lincoln és a Tábor közötti viz-sivatagon.

A nap lehanyatlott; az éj is minden baj nélkül telt el. Spilett az éj nagy részét nyugodtan aludta át s Pencroff éjféli után Harbertet is aludni küldte, maga maradt a kormányon. Reggel hat órakor már ezen örömkialtással állította őket talpra:

— Száraz!

Alig tizenöt tengeri mértföldnyire a Tábor-sziget merült fel a hullámokból. Alacsony partja alig magaslott ki itt-ott, s a Bonaventura-fok, a sziget déli részén, az egyetlen magaslat, szolgált irányadóul, hogy arra felé igyekezzenek. A sziget kisebbnek s minden tekintetben jelentéktelenebbnek látszott a Lincoln-szigeténél.

Tizenegy órakor már csak két tengeri mért-

földre voltak a Bonaventura-foktól s Pencroff, biztos helyet keresve, a hol kiköthessen, nagy vigyázattal haladott előre. A sziget, egészében s részleteiben, tökéletesen kivehető volt már, zöld mézgafáival s egyéb — a lincolniakkal rokon — erdői- és cserjéivel. De füstnek, vagy bármi jelnek, hogy a sziget lakva volna, nagy bámulatukra, semmi nyoma.

Végre, épen délben, a Bonaventura, a hasonnevű fok alatt, egy homokzátonyos part közelében csöndesen kiköthetett. S hajósaink jó erősen kikötve s megvasmacskázva hajójukat, nehogy a dagály elsodorja, kiléptek a szigetre. Jól fölfegyverkezve indultak meg a parton, valamely magaslatot keresve, honnan a sziget belsejébe is beláthassanak s az egészet áttekinthessék.

Alig félmérföldnyi távolra emelkedett egy, körülbelől 300 láb magas dombocská, melyet nem volt nehéz megmászni. Tetejéről jól át lehetett tekinteni az egész szigetet, mely alig volt hat kis mérföld kerületű, s így a Lincolnnál sokkal kisebb uradalmat képezett. Felülete sem volt oly változatos, mint azé. Míg a Lincoln egy része köves, terméketlen, más része azonban annál dusabb és termékenyebb volt, a Tábor-szigetet mindenütt csaknem egyenlően erdőség borította s egyetlen zöld bokornak tetszett az egész. Emelkedései is kevesek s fölöttébb csekélyek voltak. Partjai tojásdad alakot öltöttek s körrajzát néhány kis sziklamagaslaton és csekély öblön kívül majdnem egészen egyenletes partok képezték. Állatokkal, úgy látszott, elég dusan meg volt áldva; de annak semmi nyoma nem mutatkozott, hogy emberek is lagnak.

A három utas a nélkül szállott le a magaslatról, hogy valamit talált volna, a mi utba igazíthatná keresése célja felé. De azért nem mondtak le a reményről s midőn meggyőződtek, hogy hajójuk szilárdul van kikötve s az elsodortatástól nem kell félteniök, elhatározták, hogy gyalog járják körül a szigetet s mindent jól szemügyre vesznek rajta.

A merre mentek, tengeri madarak nagy csapatjai röppentek fel előttük, vagy a parton sütkérező fókák ugráltak be a vízbe, a mint őket távolról észrevették.

— Ezek az állatok, — jegyzé meg Spilett, — nem most látnak először embert; félnek, tehát ismernek.

Egy óra mulva a sziget déli végére értek, a hol az egy hegyes fokban végződött s onnan a sziget nyugoti partján ismét északra fordultak. E part is homokos, itt-ott kövecses volt, fákkal sűrűn benöve.

Emberi lakásnak még eddig semmi nyoma. Seholy egy emberi lábnyom a sziget kerületén, melyet négy órai gyaloglás után egészen megjártak s indulásuk helyére érkeztek vissza.

Mind jobban megerősödtek abban a gondolatban, hogy az üvegpalaczkban talált okmány már hónapok, talán évek előtt iratott; s a hajótört azóta vagy módot talált visszatérni hazájába, vagy elvesztett, meghalt a nyomortól e pusztá szigeten.

Gyorsan megebédelve a hajón, délután a sziget belsejébe indultak, mert eddigi sikertelen igekezetők daczára is föltették magokban, nem hagyni el azt a nélkül, hogy minden lehető meg ne próbáltak legyen a keresett hajótörtnek föltalálására.

A sűrűben minden lépten-nyomon állatokat vertek föl, melyek riadozva szaladtak meg előlük; többnyire kecskék és disznók voltak, és pedig európai fajokból valók, a mi arra látszott mutatni, hogy a

sziget, ha csak ideiglenesen is, talán czethalászok lakásául szolgált, kik e házi állatokat itt megtelepítették, hol azok gyorsan elszaporodtak. Harbert föl is tette magában, hogy egy-két párt elevenen elfogva, elviszi magával a Lincoln-szigetre is.

Meggyőződésükben, hogy valaha csakugyan emberek laktak e szigetet, csakhamar megerősödtek; mikor az erdő sűrűjében járt ösvényeket találtak, melyek helylyel-közzel be voltak ugyan növe, de helyenként ismét egészen tisztán kibukkantak a fű alól.

Kétszerezett kedvvel s figyelemmel folytatták kutatásaikat.

A növényvilágból is nem egy jel tanuskodott az emberi kéz munkájáról, habár — minden arra mutatott — nem a legújabb időből, hanem talán néhány évvel előttök. Mily nagy volt a Harbert öröme, midőn burgonyára, czikóriára, retekre, répára, sóskára ismert, melyekből csak néhány magot kellett szednie, hogy tenyészeteket lincolni kertjökben is megindítsa.

— No legalább, — mondá Pencroff jókedvűen, — viszünk haza Nabnak valamit, a mivel foglalkozzék. Ha a hajótörteket nem találtuk is meg, egészen haszon nélkül még sem jártunk.

(Folyt. köv.)

Felelősszerkesztő: Turtsányi Vilmos.

Kitünő karban levő kerékpár

igen jutányos áron eladó. Közelebbi felvilágosítást nyujt **özv. Papp Dénesné, T.-Szt.-Miklóson.**

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához **vonatkisérők** számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron **60 fillér** árban.

BARBARITS KÁROLYNÉ

okleveles szülésznő

ki már 1000 szülésnél működött, husz éves gyakorlattal bir, ajánlja magát.

Lakik: I., **Krisztina-körut 131. I. e. ajtó 10.**